

ΠΑΡΙΑΝΑ

Ιστορία,
λαογραφία
της Πάρου και

Αρχαιολογία
Γράμματα Τέχνη
Αντιπάρου

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ — ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΝΙΚΟΣ ΧΡ. ΑΛΙΠΡΑΝΤΗΣ

ΦΡΑΓΚ. ΛΕΒΕΝΤΗ: Ένας καπτάνιος του πωλητού καιρού (ποίημα).

ΝΙΚ. ΧΡ. ΑΛΙΠΡΑΝΤΗ: Σκέψεις και ιδέες: 'Ο χειμαζόμενος πολιτισμός.

ΖΑΧΑΡΙΑ ΣΤΕΛΛΑ: «Τῶ ΤΖΑΙΡῶ» (Γιά τοὺς καιρούς) (μελέτη).

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΟΡΡΕ: Παραδόσεις γιὰ τὴν Καταπολιανή.

ΣΙΜΟΥ ΣΥΜΕΩΝΙΑΗ: Τὸ ἀλτάριο τῶν Καθολικῶν στὴν Ὁρθόδοξη Μητρόπολη τῆς Παροικίας (ἀνέκδοτο ἔγγραφο).

ΔΗΜ. ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΥ: 'Απὸ τὶς Λεῦκες στοὺς Ἁγίους Πάντας (ὀδοιπορικό).

ΑΝΔΡΕΑ Γ. ΔΗΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΥ: 'Η Ἁγία Παρασκευή τοῦ Χοιροδάκτυλου.

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Ι. ΣΤΙΝΗ: Παριανές καὶ Παροναξιακές ἐφημερίδες καὶ περιοδικά.

ΝΙΚ. ΧΡ. ΑΛΙΠΡΑΝΤΗ: Παριανὰ παρωκίματα (Δ' Λευκῶν).

ΝΤΟΡΑΣ ΖΑΡΜΠΩΝΗ - ΠΑΤΡΙΝΟΥ: Σάν ἔφυγα ἀπ' τὴ Σύρα (ποίημα).

ΤΗ. BLANCARD: Οἱ Μαυρογένη (11ον) (μετφρ. Παν. Δημητρακόπουλου)

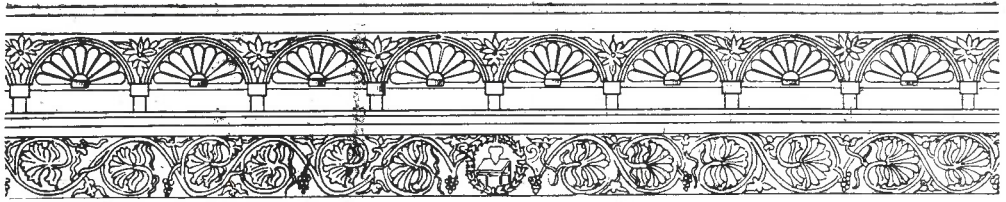
ΚΑΤΕΡΙΝΑΣ ΑΝΤ. ΑΣΙΜΗ: Δυὸ μετόχια τῆς Χοζοβιώτισσας στὴ Θήρα (6' τέλος).

Χ Ρ Ο Ν Ι Κ Α: Ἐπικαιρότητες - Προσωπικότητες (Γλυκερία Πρωτοπαπᾶ - Μπουμπουλίδου — Ἐπέτειοι - Ἀρχαιολογικά - Βιβλία. Περιοδικά

ΔΑΓΙΚΗ ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΔΟΣΗ

Ὁ φθορεὸς ἀρχιμάστορας ποὺ στηρίζει τὸν δεξιὸ κίονα τοῦ μνημειώδους θυρώματος τῆς μεταγενέστερης προσόψεως τοῦ ναοῦ τῆς Παναγίας Καταπολιανῆς. Ἔργο τοῦ 17ου αἰῶνα (βλ. σχετ. κείμενο στό τεῦχος τοῦτο).

ΤΟ ΑΛΤΑΡΙΟ ΤΩΝ ΚΑΘΟΛΙΚΩΝ ΣΤΗΝ ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΜΗΤΡΟΠΟΛΗ ΤΗΣ ΠΑΡΟΙΚΙΑΣ

Στά 'Αρχεῖα τῆς Ἁγίας Προπαγάνδας (SOCC. 114, φφ. 149R — 150R) βρίσκεται καί τό δημοσιευόμενον κατωτέρω ἔγγραφο τοῦ καθολικοῦ ἀρχιεπισκόπου Παροναξίας Ρ α φ α ἤ λ Σ Η Σ Ι Α Τ Ι Ν Ι, στό ὁποῖο περιέχεται ἡ πληροφορία τῆς κατεδάφισης καθολικοῦ παρεκκλησίου πού ὑπῆρχε στήν Κατωπολιανή ἀπό τήν ἐποχή τῆς Φραγκοκρατίας. Γιά τό γεγονός ὁ Ραφαήλ κατηγορεῖ τόν ὁρθόδοξο μητροπολίτη Παροναξίας Ἰ ε ρ ε μ ί α Β α ρ θ α ρ ῖ γ ο τόν Θεραῖο (1623 — 1632), μέ τόν ὁποῖο διατηροῦσε καλές σχέσεις, μολοντί ἐγνώριζε ὅτι ὁ τελευταῖος ἦταν ἀνθρώπος τοῦ Βατικανοῦ, τοῦ ὁποίου, ὡπως καί αὐτός, ὑπηρετοῦσε τά συμφέροντα, ὡπως εἶναι ἐξασκρωμένο ἀπό μεγάλο ἀριθμό ἐγγράφων τῶν ἰδίων Ἀρχεῖων. Ἡ πληροφορία γιά τό παρεκκλήσιο στήν Κατωπολιανή νομίζω ὅτι ἔχει ιδιαίτερη σημασία καί ἴσως διευκολύνει τούς ἀρχαιολόγους στόν καλύτερο κρισιολογικό προσδιορισμό του (κατεδάφιση παλαιοῦ — ἀνακατασκευή). Στό ἴδιο ἔγγραφο ὁ Ραφαήλ ἀναφέρει τή βαθύτατη προσήλωση τῶν καθολικῶν τῆς Πάρου στό δόγμα τους μέ ἓνα παράδειγμα ὄχι καί τόσο πειστικό.

Γιά τόν «ὁρθόδοξο» μητροπολίτη Ἰερεμία (κατά κόσμον Ἰάκωβο Βαρβαρίγο) σημειώνεται πληροφοριακά ὅτι εἶχε σπουδάσει φιλολογία καί Θεολογία στό Ἑλληνικό Κολλέγιο τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου

Ρώμης (ἀνεκשרύχθη καί διδάκτωρ του), εἶχε προσχωρήσει κρυφά στόν καθολικισμό καί ἀποσταλεῖ στήν ΚΠολη ὅπου, παριστάνοντας τόν ὁρθόδοξο, κατάφερε νά ἐκλεγεῖ μητροπολίτης Παροναξίας. Ἐπῆρξε φανατικός ἀντίπαλος τοῦ Πατριάρχου Κυρίλλου Λουκάρεως καί προπαγανδιστής τοῦ καθολικισμοῦ στίς Κυκλάδες, γεγονός τό ὁποῖο, μαζί μέ ἄλλες κατηγορίες, ὀδήγησε στήν κατάρεσή του τό 1632. Τόν ἐπόμενο χρόνο ἐγύρισε στή Ρώμη, ἀπό ὅπου καί ἐπῆγε μέ ἱεραποστολή στήν Πελλωνία καί Ρωσία. Στήν Πολωνία συγκέντρωσε χρήματα ἀπό ἐλεημοσύνες. Τόν Φεβρουάριο ἡ ἀρχές Μαρτίου 1634 εὗρηκε οἰκτρό θάνατο, λίγο ἔξω ἀπό τήν πόλη Ράβα τῆς Πολωνίας, μέσα σέ διάσος, ὅπου σκοτώθηκε ἀπό τούς δύο συντρόφους του μοναχοῦ γιά νά τοῦ πάρουν τά χρήματα. (Βλ. πολλά στοῦ Ζαχ. Τσιρπανλή, «Τό Ἑλληνικό Κολλέγιο τῆς Ρώμης καί οἱ μαθητές του, 1576 — 1700», Θεσσαλονίκη 1980, σελ. 427 — 430 καί στοῦ Σ. Μ. Σιμεωνίδη, «Ἱστορικά Ἐγγραφα Μήλου (1628 — 1683) ἀπό τά Ἀρχεῖα τοῦ Βατικανοῦ», στά «Μηλιακά Β' (1985), σελ. 105 — 107).

«Σεβασμιώτατοι,

Τόν προηγούμενον μήνα, εὗρισκόμενος ὁ πατήρ Γιαννούλης Κρῆσπος στήν Πάρο, ἀπεφάσισε νά χολάσει τό ἀρχαῖο ἀλτάρειο πού βρίσκεται μέσα στόν ἑλληνικό μητρο-

πολιτικό νάο τῆς Παροικιάς καί νά ἀνε-
γείρει ἕνα ἄλλο νέο, πύο μεγάλο, σέ θέση
περισσότερο ἐμφανή τῆς ἴδιας ἐκκλησίας·
ἔχοντας λοιπόν τήν ἔγκριση τοῦ ὀρθόδο-
ξου ἀρχιεπισκόπου σεβασμ. Ἱερομεία, σύμ-
φωνα μέ τή συνθήκη, τόν ἀνήγειρε μέ δι-
κό του σχέδιο καί τοῦ κ. Φραγκίσκου Δο-
μέστικου, ὁ ὁποῖος ἐπλήρωσε τά ἔξοδα.
Ἄλλά, δέν γνωρίζω πῶς, τό ἐπόμενο πρωῖ,
ἤ ἐπειδή ἄλλαξε γνώμη ὁ ἀρχιεπίσκοπος,
ἤ ἐπειδή κάποιοι ἄλλοι διεκδικοῦν παμ-
πάλαια νομικά δικαιώματα στό ἀλτάριο
μας, εὐρῆκε κατεδαφισμένο τό μόνις ἀ-
νεγερθέν ἀλτάριο. Ἄμέσως ὁ ἀρχιεπίσκο-
πος καί οἱ πρόκριτοι πού εἶχαν ἐπιτρέψει
τήν ἀνάγερση, μοῦ ἔστειλαν μήνυμα δη-
λώνοντας ἄγνοια γιά τό ἐπιχείρημα, ρί-
χνοντας εὐθύνες σέ λαϊκοῦς γιά τήν κα-
τεδάφιση. Ὅμως ὁ πατήρ Γιαννοῦλης
πού μοῦ ἔγραψε ἐπίσης, ρίχνει τίς εὐθύνες
στόν ἀρχιεπίσκοπο καί σέ κάποιον ἄλλο
πού διεκδικεῖ δικαιώματα στό ἀλτάριο.

Ἐγώ ἀμέσως ἔκανα προσφυγή στόν Ἄ-
γᾶ τοῦ τόπου καί ἐζήτησα νά ἐξευρεθοῦν
οἱ πρωταίτιοι τοῦ ἐγκαιρήματος ὑστερα ἀ-
πό ἀκριβεῖς ἔρευνες καί ἂν ἀληθεύει ὁ
ἰσχυρισμός τοῦ Ἑλλήνος ἀρχιεπισκόπου,
ὅπως μοῦ ἔγραψε, ὅτι ἡ κατεδάφιση ἔγινε
ἀπό ὄλο τό λαό, πράγμα πού δέν ἐπίστε-
ψα. Τήν ἐπομένη ἡμέρα ξαναἔκτισαν τό
παλαιό ἀλτάριο, ὅπως εὐρίσκονταν ἀπό ἐ-
κατοντάδες χρόνια γιά νά εἶναι πύο διατη-
ρήσιμο ἀπό ἕνα νέο. Γιά τό γεγονός αὐτό
θεωρῶ ὅτι ὑπάρχουν δύο ὑπεύθυνοι ὁ ἕ-
νας εἶναι ὁ πατήρ Γιαννοῦλης, ὁ ὁποῖος ἀ-
πό μιᾶ ματαιοδοξία του ἠθέλησε νά πρω-
θήσει ἕνα ζήτημα πολύ λεπτό χωρίς τήν
ἔγκρισή μου, γι' αὐτό καί πολύ καλά τι-
μωρήθηκε· ὁ ἄλλος εἶναι ὁ Ἕλληνας ἀρχιεπί-
σκοπος, πού ἐφάνηκε πολύ ψυχρός, ἀλλά
καί ἀντίθετος στό ζήτημά μας, ἀφοῦ αὐ-
τός ἔδωσε τήν ἐντολή κατεδαφίσεως, ὅπως

ἐπιβεβαιώνουν οἱ ἴδιοι οἱ καταστροφεῖς.

Τίς περασμένες ἡμέρες ὁ πατήρ Γιαν-
νοῦλης εἶχε ἔλθει στή Νάξο γιά κάποιαν
ὑπόθεσή του, μή δυνάμενος δέ νά διασχίσει
τό κανάλι τῆς Ἄγουσας ἔνεκα ἰσχυροτά-
του ἀνέμου καί ὁ πατήρ Φραντσέσκος Ρό-
ζας, ἕνα τριχρονο παιδί τοῦ λατινικοῦ
δόγματος συνέβη νά ἀσθενήσει σοβαρά
καί αἰφνίδια ἀπό ὑψηλό πυρετό καί ἦταν
ἐτοιμοθάνατο· ἀμέσως λοιπόν οἱ Ἕλληνες
μέ πρόθεση νά τό ἐνταφιάσουν αὐτοί, λό-
γω τῆς ἀπουσίας τῶν δικῶν μας ἱερέων,
ἔσπευσαν νά τό κάνουν ὀρθόδοξο μέ τή
δική τους θεία μετάληψη, ἀλλά τό παιδά-
κι ἀρνήθηκε καί εἶπε δέν σᾶς ἐπιτρέπω νά
μέ ἐνταφιάσετε, καλύτερα νά μέ πετάξετε
στή θάλασσα. Μετά ἀπό μερικῆς ὄρας ἐν-
ταφιάσθηκε ἀπό τόν Οἰκονόμο καί ἔναν
ἄλλο κληρικό, κάποιον παπα - Ἰάκωβο,
Ἕλληνες ἱερεῖς, πού ὁμως εἶναι πολύ κα-
λοὶ καθολικοί. Πόσην ὑπερηφάνεια μοῦ ἔ-
δωσε αὐτό τό γεγονός δέν μπορῶ νά πε-
ριγράψω, μόνον ὁ Θεός τό γνωρίζει· ζητῶ
συγγνώμη ἀπό τή σεβασμιότητά σας καί
τήν Ἁγία Προπαγάνδα νά μή θεωρήσετε
ὅτι θέλω νά σᾶς ἐντυπωσιάσω. Γιά τό
μέλλον διέταξα τόν καπελλάνο νά μήν ἀ-
ναχωρεῖ ποτέ ἀπό ἐκεῖ ὅταν ἀπουσιάζει ὁ
ἀντικαταστάτης του.

Ταῦτα ἐπὶ τοῦ παρόντος πρὸς ἐνημέρω-
σιν τῆς Ἁγίας Προπαγάνδης ὑπέρ τῆς
ὁποίας εὐχομαι ὅπως ὁ Κύριος παρέχει
κάθε καλό· κατασπάζομαι τίς ἱερῆς πορ-
φύρας σας.

Νάξος, 11 Ἰουλίου 1628.

Ταπεινότατος καί εὐπειθέστατος
Ρ α φ α ἦ λ

ἀ ρ χ ι ε π ἰ σ κ ο π ο ς Ν ά ξ ο υ
καί Π ά ρ ο υ.»

ΣΙΜΟΣ ΜΙΑΤ. ΣΤΥΜΕΩΝΙΑΔΗΣ